

Завдання до семінарських/практичних занять з дисципліни «Соціальна психологія»

Модуль 1. Загальна теорія та історія соціальної психології.

Семінар 1.

**Тема: Вступ до соціальної психології. Соціальна психологія як наука.
Предметне поле соціальної психології: історія та сучасність.**

План

1. Поняття «соціальна психологія». Зв'язок з іншими навчальними дисциплінами.
2. Основні підходи до визначення предмета соціально-психологічної науки.
3. Девід Майерс як родоначальник соціальної психології. Праця Девіда Майерса «Соціальна психологія».
4. Об'єкт, предмет, мета, завдання дисципліни «Соціальна психологія»
5. Соціально-психологічні ідеї в працях античних мислителів і філософів нового часу.
6. Перші експериментальні дослідження й оформлення соціальної психології в самостійну науку.
7. Дискусії про предмет соціальної психології у вітчизняній науці.
8. Специфіка та різноманіття соціально-психологічних феноменів.
9. Місце соціальної психології в системі соціогуманітарних наук.
10. Становлення соціальної психології в системі наук про людину.

Питання для контролю:

1. Наведіть відомі Вам визначення понять «соціальна психологія».
2. Кого на Ваш погляд слід вважати родоначальником соціальної психології? Розкажіть про життя і творчість цієї людини.
3. Визначте об'єкт, предмет, мету завдання дисципліни «Соціальна психологія»
4. Поясніть, що таке «поняття», «категорія», «понятійно-категорійний апарат». Наведіть основні групи категорій та понять з дисципліни «Соціальна психологія».
5. Порівняйте підходи різних авторів щодо виділення принципів і цінностей соціальної психології.

Запитання для дискусії :

1. Що вивчає соціальна психологія?
2. У чому сенс історичної дискусії з приводу предмета соціальної психології?
3. Назвіть основні напрямки соціальної психології?
4. Яке ставлення соціальних психологів до постмодернізму?
5. Яке місце займає соціальна психологія у системі наук?

6. Якою є структура соціальної психології.
7. Назвіть суміжні дисципліни до соціальної психології?
8. Які завдання соціальної психології в руслі вирішення проблем суспільства?

Практичні завдання.

Завдання 1.

Нижче наведені різні підходи до визначення предмета соціальної психології, а також тих теоретичних проблем, що вона вирішує. Спробуйте вибрати оптимальне, на Вашу думку, визначення й обґрунтувати свій вибір.

1. Соціальна психологія вивчає проблеми людського спілкування в його міжособистісних (Я – інший) і між групових (Група – група) формах, тобто спілкування людей у межах мікрогруп і між самими мікрогрупами.

2. Соціальна психологія вивчає закономірності поведінки та діяльності людей, обумовлені фактом їхнього включення в соціальні групи, а також психологічні характеристики цих груп, у тому числі великі соціальні групи (народи, нації, професійні групи тощо) та малі групи (колектив, родина, група друзів тощо).

3. Соціальна психологія вивчає психологічні аспекти різних масових явищ (наслідування, зараження, чутки, паніка, мода, звичаї, традиції тощо)

4. Предмет соціальної психології – психологічні аспекти різних форм суспільного життя: соціальна психологія ринкової взаємодії, соціальна психологія культури та мистецтва, соціальна психологія побуту тощо.

Завдання 2.

Визначте, у чому полягають особливості підходів психологів, соціальних психологів і соціологів до вивчення та аналізу перелічених нижче феноменів:

- флеш-мобі;
- масові акції протесту;
- інтернет-залежність;
- конфлікти батьків і дітей;
- телевізійна реклама;
- організація фанклубів;
- влада;
- конформізм.

На прикладі яких інших соціальних явищ, на Вашу думку, можна продемонструвати специфіку підходів згаданих соці гуманітарних дисциплін?

Методичні вказівки

Отримавши тематику семінарських занять, слід згадати, як часто в житті доводиться стикатися з соціальними проблемами суспільства.

Готуючись до першого семінарського заняття, слід опрацювати велику кількість літератури довідникового характеру, шукаючи визначення категорій та понять дисципліни. Слід прагнути віднайти різні визначення одного й того самого поняття, подумати яке, на Ваш погляд, найбільш повно

розкриває сутність даного поняття, і лише тоді записувати його у зошит. Лише ретельна, уважна ґрунтовна робота зі словниками дасть можливість зробити висновок про відмінності між достатньо близькими, хоча й нетотожними за змістом поняттями. Роблячи висновки, слід подумати, що саме може бути використано Вами у вашій майбутній професійній діяльності.

Питання до самопідготовки:

1. Соціальна психологія як наука.
2. Дискусії про предмет соціальної психології.
3. Завдання соціальної психології.
4. Структура соціальної психології.
5. Специфіка та різноманіття соціально-психологічних феноменів.
6. Місце соціальної психології в системі соціогуманітарних наук.
7. Метод спостереження.
8. Особливості та проблеми застосування методів опитування в соціальній психології.
9. Особливості методу контент-аналізу.
10. Метод експерименту.

Теми рефератів.

1. Роль соціальної психології серед інших психологічних наук.
2. Становлення вітчизняної соціальної психології.
3. Основні напрямки зарубіжної соціальної психології

Контроль знань за темою.

1. Зробити схему логічного вивчення теми.
2. Підібрати приклади психологічної ситуації до психологічних явищ, що розглядаються в темі.

Основна література.

1. Андреева Г.М. Социальная психология. – М.: Изд-во МГУ, 2003. – 364 с.
2. Арanson Э., Уилсон Т., Эйкерт Р. Социальная психология. Психологические законы поведения человека в социуме. – СПб: Питер, 2002. – 560с.
3. Годфруа Ж. Что такое психология: В 2 т.: пер. с фр. – Т.2. – М.: Мир, 1996. – 376с.
4. Майерс Д. Социальная психология. – СПб: Питер. 1996. – 688с.
5. Милгрим С. Эксперимент в социальной психологии – СПб: Питер. 2000. – 336с.
6. Шибутани Т. Социальная психология. – Ростов к/Д.: Феникс, 1998. – 544с.

Додаткова література

1. Коваленко А.Б., Корнєв М.Н. Соціальна психологія. – К., 2006.–С.4-12.
2. Аронсон Элиот. Общественное животное. Введение в социальную психологию. – СПб.: Пройм Еврознак, 2006. – 416 с.

3.Лафранс М. Руководство по разумному потреблению научной информации // Пайнс Э., Маслач К. Практикум по социальной психологии. – СПб.: Питер Ком, 2000. – С.19-37.

4.Московичи С. Общество и теория в социальной психологии // Современная зарубежная социальная психология. Тексты / Под ред. Г.М Андреевой. – М.: МГУ, 1984.

Семінар 2

Тема: Історія розвитку основних теоретичних шкіл та напрямів соціально-психологічних знань

План

1. Охарактеризуйте періодизацію історії соціальної психології як самостійної науки.
2. Проаналізуйте описовий етап розвитку соціальної психології.
3. Опишіть становлення соціальної психології як експериментальної науки.
4. Охарактеризуйте впливові психологічні та соціально-психологічні школи 20 століття.
5. Підготуйте бібліографічну довідку видатної постаті у створенні історії соціальної психології.

Основна література.

- 1.Андреева Г.М. Социальная психология. – М.: Изд-во МГУ, 2003. – 364 с.
2. Арансон Э., Уилсон Т., Эйкерт Р. Социальная психология. Психологические законы поведения человека в социуме. – СПб: Питер, 2002. – 560с.
3. Годфруа Ж. Что такое психология: В 2 т.: пер. с фр. – Т.2. – М.: Мир, 1996. – 376с.
- 4.Майерс Д. Социальная психология. – СПб: Питер. 1996. – 688с.
5. Милгрим С. Эксперимент в социальной психологии – СПб: Питер. 2000. – 336с.
- 6.Шибутани Т. Социальная психология. – Ростов к/Д.: Феникс, 1998. – 544с.

Семінар 3

Тема: Методи соціальної психології.

План

- 1.Загальна характеристика методів соціально-психологічного дослідження.
2. Характеристика двох типів соціально-психологічних досліджень - експериментального й кореляційного.
3. Репрезентативність соціально-психологічного дослідження.
- 4.Класифікація методів соціально-психологічного дослідження та їх суттєві особливості.
- 5.Соціально-психологічний експеримент: історія розвитку та моральні проблеми його застосування.

6. Особливості та проблеми застосування методів опитування в соціально-психологічних дослідженнях.
7. Спостереження в соціальній психології.
8. Особливості застосування контент-аналізу в соціально-психологічних дослідженнях.
9. Методологічні та етичні аспекти соціально-психологічного експерименту.
10. Передумови виникнення соціальної психології. Витоки соціально-психологічних ідей.
11. Причини виокремлення соціальної психології у самостійну область знання.
12. Експериментальний період розвитку соціальної психології.
13. Поведінково-когнітивний напрямок соціальної психології.
14. Соціопсихоаналітичний напрямок соціальної психології.
15. Когнітивістський напрямок соціальної психології.
16. Соціальна психологія у сучасному світі.
17. Основні етапи та особливості розвитку європейської й американської соціальної психології.
18. Становлення соціальної психології як експериментальної науки.
19. Впливові психологічні та соціально-психологічні школи 20 століття.
20. Формування соціальної психології як самостійної описової дисципліни

Запитання для дискусії :

1. Назвіть основні методи соціально-психологічного дослідження?
2. Які особливості проведення опитування?
3. Що таке кореляційне дослідження?
4. Якою є етика проведення експерименту?

Практичні завдання.

Завдання 1.

У літературі із соціальної психології виберіть опис експериментального дослідження та проаналізуйте його, визначивши:

- тип експериментальної схеми (інтраіндивідуальна/міжгрупова, однофакторна/багатофакторна, доекспериментальна/експериментальна);
- тип змінних (окремо залежна та незалежна) (бівалентна /багаторівнева, кількісна\якісна, одинична\комплексна);
- спосіб підбору респондентів (випадковий підбір з генеральної сукупності, попарне вирівнювання, випадковий розподіл прошарків, випадковий розподіл груп тощо);
- можливі причини змішування та засоби його контролю.

Завдання 2.

Оберіть опис будь-якої проблеми і складіть два варіанти плану експерименту (окремо для лабораторного та польового досліджень):

- мета дослідження;
- гіпотеза дослідження;

- експериментальний план;
- характер і операціоналізація залежної і незалежної змінних, спосіб фіксації впливу незалежної змінної);
- способи контролю побічних змінних;
- способи вибору респондентів;
- місце проведення експерименту;
- аналіз отриманих результатів.

Завдання 3.

Багато соціальних психологів вважає, що при проведенні психологічного дослідження іноді необхідно застосовувати обман, що цілком етично за умов дотримання певних запобіжних заходів. Інші декларують, що обман не можна виправдати, а тим більше застосовувати. Оберіть позицію, з якою Ви погоджуєтесь і Ви, представте та захистіть її, аргументуючи свою думку. Які положення етичних кодексів, на Вашу думку, можуть бути корисними у цьому випадку?

Завдання 4.

Є багато чинників, які впливають (як позитивно, так і негативно) на наше прагнення надати допомогу незнайомій людині: присутність інших людей, нестача часу, певний настрій тощо. Оберіть один із таких чинників, розробіть та опишіть процедуру спостереження, яке можна було б провести в якомусь людному місці з метою вивчення механізмів дії таких чинників.

Завдання 5. Гра «Коллективна розповідь» Перед початком гри необхідно розставити стільці в аудиторії по колу. У ході гри учасникам потрібно, за пропозицією від кожного, скласти розповідь про історію соціальної психології, передаючи по колу один одному олівець. Перший учасник починає свій виступ наприклад фразою: «Вважається, що офіційною датою початку історії соціальної психології, є 1908 р, коли...» Другий учасник продовжує думку попереднього: «...була видана книга У. Макдугалла «Вступ до соціальної психології». Учасник який не зможе продовжити думку колеги, повинен вийти з гри.

Завдання 6.

Підготуйтеся до роботи круглого столу з участю представників різних теоретичних шкіл соціальної психології. Для проведення такого заходу студентам необхідно розподілитися на групи, кожен з яких буде представлять ту чи іншу теорію, а саме:

- класичний біхевіоризм;
- необіхевіоризм;
- соціальний біхевіоризм;
- когнітивізм;
- гуманістичну психологію.

Спробуйте з позицій представників різних шкіл пояснити такі соціальні явища:

- альтруїстичну поведінку;
- расизм;

- агресію як наслідок перегляду телевізійних сюжетів;
- групове мислення.

Проаналізуйте особливості, переваги та недоліки кожної з теорій у поясненні означених феноменів.

Практична частина заняття.

1. Застосування елементів методу психодрами і соціодрами Дж. Морено в навчальній ситуації.
2. Застосування елементів СПТ (соціально-психологічного тренінгу) у процесі підготовки майбутніх соціальних працівників.

Теми рефератів.

1. Валідність психологічного тесту та її види.
2. Особливості проведення та застосування методу спостереження в соціальній психології.
3. Моніторинг та його сутність.

Основна література.

1. Андреева Г.М. Социальная психология. – М.: Изд-во МГУ, 2003. – 364с.
2. Арансон Э., Уилсон Т., Эйкерт Р. Социальная психология. Психологические законы поведения человека в социуме. – СПб: Питер, 2002. – 560с.
3. Годфруа Ж. Что такое психология: В 2 т.: пер. с фр. – Т.2. – М.: Мир, 1996. – 376с.
4. Лейбин В.М. Психоанализ. Учебник нового века. – СПб: Питер, 2002. – 576с.
5. Майерс Д. Социальная психология. – СПб: Питер. 1996. – 688с.
6. Милграм С. Эксперимент в социальной психологии – СПб: Питер. 2000. – 336с.
7. Шибутани Т. Социальная психология. – Ростов к/Д.: Феникс, 1998. – 544с.

Додаткова література

1. Майерс Д. Социальная психология. – СПб.: Питер Ком, 2007. – С.46-60.
2. Милграм С. Экспериментальная социальная психология. – СПб: Питер, 2000. – 400 с.
3. Орбан-Лембрик Л. Соціальна психологія. Т.І. – К.:Либідь, 2004. – 576 с.
- Пайнс Э., Маслач К. Практикум по социальной психологии. – СПб.: Питер Ком, 2000. С.56-60.

Методичні вказівки

Готуючись до другого семінарського заняття, а саме до першого питання потрібно попрацювати з підручниками з соціальної психології. Аналізуючи зміст поняття «метод» важливо зазначити які методи застосовуються в соціальній психології. У процесі підготовки до наступних питань в пригоді стане таблиця додаткова література.

Під час цього семінару студент має чітко усвідомити сутність історії формування соціально-психологічних ідей. Пропонується підбирати висловлювання, афоризми відомих мислителів, які б торкалися певних аспектів обраного поняття. Варто приділити увагу різним напрямкам соціальної психології зроблених різними авторами.

